

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ГЕНДЕРНОЇ РІВНОСТІ СЕРЕД ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ МОЛОДІ НА ПРИКЛАДІ ПРОГРАМИ «МОЛОДЬ ХАРКОВА»

Іванів Х. І.

Наук. керівн. : канд. екон. наук, доц. **Бібік Н. В.**

*Харківський національний університет міського господарства
імені О. М. Бекетова*

Молодь є важливою складовою суспільства, носієм інтелектуального, творчого потенціалу, і вагомим фактором соціально-економічного розвитку міста [1]. Саме на молодь покладають великі надії у покращенні майбутнього. Важливим етапом у впровадженні нових механізмів підтримки молоді з боку держави є прийняття Програми «Молодь України» мета якої *«створити сприятливі умов для розвитку і самореалізації української молоді, сформувати її громадянські позиції та національно-патріотичну свідомість»* [2]. Слід відмітити, що міська програма «Молодь Харкова» має не аби яке значення для Харкова, де третина усіх мешканців є молодь [3].

За результатами досліджень потреб і проблем української молоді 49 % респондентів вважають пріоритетним питання зайнятості і самозайнятості молоді. Відповідно до соціологічних опитувань, близько 40% молодих людей мають бажання стати підприємцями, мати власну справу, однак вважають, що реалізації цього бачення заважають різні чинники, у т.ч. гендерно-обумовлені. Слід зазначити, що проблеми зайнятості часто мають «жіноче обличчя». У світлі гендерних стратегій Цілей Сталого розвитку, підтримка жінок у реалізації їх прав на професійну самореалізацію має стати предметом особливої уваги з боку

держави та органів місцевого самоврядування, у тому числі в контексті сприяння розвитку молодіжного підприємництва.

У вітчизняній літературі представлені проблеми управління програмою «Молодь України» [4], організації економічної активності молоді у містах [5]. Виявляються парадокси: з одного боку, міста є «концентраторами» ділової активності, таланту, можливостей для розвитку людського потенціалу, з іншого – недостатньо сприятливі для молоді, особливо освічених молодих жінок, перспектив на ринку праці [6].

Об'єктом даного дослідження стала міська програма «Молодь Харкова» на 2012 – 2015 роки, термін дії якої був продовжений до 2017 р. Метою – розробка гендерно-чутливого інструментарію управління заходами Державної соціальної програми «Молоді України» для підтримки молодіжного підприємництва (на прикладі Харкова). Для досягнення поставленої мети пропонується вирішити наступні завдання:

- окреслити характер заходів програми «Молодь Харкова» в частині молодіжного підприємництва;
- визначити гендерний контекст заходів Програми;
- запропонувати гендерні інструменти для планування та моніторингу бюджетування Програми.

Наукова новизна дослідження полягає у вдосконаленні методичної основи для гендерно збалансованого управління муніципальними проектами з підтримки молодіжного підприємництва за рахунок розробки інструменту оцінки заходів, що враховують якісні і кількісні характеристики залучення у них молодих жінок.

Провівши аналіз програм «Молодь України» та «Молодь Харкова», було виявлено, що у Програмі «Молодь України 2009-2015» і діючій міській Програмі гендерні компоненти присутні у заходах, спрямованих на сприяння соціальному захисту молоді, соціальній підтримці окремих категорій підлітків, підтримку молодих сімей. У новій Програмі «Молодь України 2016-2020» передбачено, що усі заходи мають здійснюватися з використанням гендерного підходу. У діючій програмі «Молодь Харкова» не робиться акцент на гендерному підході. Так як цей рік є завершальним для цієї міської програми, то пропонується врахувати у новій програмі гендерні компоненти. У дослідженні представлено можливі сценарії

виконання завдання «Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді (забезпечення первинної і вторинної зайнятості та самозайнятості)» в контексті гендерного підходу. Також запропоновані гендерно-чутливі інструменти для фінансування заходів Програми, а також моніторингу проведення заходів і складання оцінки їх виконання у гендерному вимірі.

Оцінюючи результативність виконання завдання, слід брати до уваги такі показники як: кількість осіб, які беруть участь у заході, хто бере участь, виділення бюджетних коштів, виконання планових кількісних показників і фактичні результати. За даними критеріями визначаються ступінь виконання завдання: Належне виконання; продуктивне виконання; ефективне виконання. Ефективне виконання завдання передбачає сегрегованість усіх представників відповідно до гендер+ (тобто розподілення не тільки на чоловіків і жінок, а і з урахуванням вразливих категорій (людей з інвалідністю, вимушено переміщених осіб та ін.). Виокремлення гендерних груп молоді сприятиме збалансованому й справедливому розподілу бюджетних коштів, що виділяються на фінансування Програми.

Крім проведеної оцінки, необхідно врахувати гендерні особливості бюджетного аналізу. Актуальним є питання: як гендерно справедливо спланувати обсяг фінансування заходів [7-8]? Рішення по розподіленню коштів мають бути обґрунтованими не тільки математично, а й соціально (у т.ч. гендерно чутливими). Як свідчать дослідження лауреата Нобелівської премії Річарда Талера, економічні агенти є людськими і економічні моделі повинні це враховувати. Тому пропонується результати проведених заходів Програми вимірювати з урахуванням гендерних показників, як кількісно, так і якісно. Кількісні показники рекомендується розподілити за: статеві-віковими групами підлітків; студентської молоді; працюючої молоді. Якісними показниками проведеного заходу (семінару, тренінгу, круглого столу) з питань підприємництва мають стати:

- кількість бізнес-ідей, які підготували молоді особи;
- кількість розроблених бізнес-планів;
- кількість молодих підприємців, що започаткували свою діяльність, та ідентифікація їх за гендерними групами;

- кількість молодих підприємців, які «відродили» свою підприємницьку діяльність.

Слід також брати до уваги якісні характеристики заходів. Якщо вони, наприклад, стосуються сприяння молоді у підприємницькій діяльності, то пропонується їх класифікація на основі життєвого циклу підприємницької діяльності. А саме: від «бізнес-ідеї» до «бізнес-плану», а далі → «реєстрація підприємницької діяльності» → «розвиток підприємницької діяльності». У результаті структурування інформації відповідно до кількісних та якісних індикаторів заходу, особи, що приймають рішення, отримують необхідне обґрунтування цільового та збалансованого використання бюджетних коштів. У підсумку, застосування гендерного підходу у процесах бюджетування проектів та програм дозволяє отримувати додаткову цінність результатів проекту, адже фінансові ресурси, у такому випадку, використовуються таким чином, що зменшують існуючі гендерні розриви у соціально-економічному розвитку громади

Висновки У результаті проведених досліджень:

1. Виконано аналіз змісту Програм «Молодь України» на період 2009-2015 рр. і 2016-2020 рр. і Програми «Молодь Харкова» на предмет включеності гендерних компонентів. З'ясовано, що у програмних документах відсутні необхідні гендерні індикатори, необхідні для ефективного управління вартістю виконання завдань програми – гендерно-сегрегованих даних про стейкхолдерів Програми на рівні «гендер+».

2. З'ясовано, що оцінка гендерної цінності програмних заходів вимагає розширення інформаційних меж дискретних елементів, на яких побудована існуюча система показників результативності програми. Наведено приклад застосування такого підходу для якісної оцінки результатів виконання завдання «Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді», для якого розроблено гендерно-сенситивні показники.

3. Запропоновано модульний елемент управління Програмою «Молодь Харкова» – «картка заходу» (на прикладі завдання «Створення сприятливого середовища для забезпечення зайнятості молоді», в частині «підтримка підприємницьких ініціатив молоді»). Картка заходу, на нашу

думку, є дієвим інструментом для планування та моніторингу фінансування Програми, ефективного використання бюджетних коштів.

Література

1. Фесенко Г. Г. Молодіжний простір в філософсько-урбаністичній традиції / Г. Г. Фесенко // Актуальні проблеми філософії та соціології: : наук.-практ. журн. / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.». – Одеса: [б. в.], 2017. – № 15. – С. 146 – 149. – Режим доступу: http://www.apfs.in.ua/v15_2017/41.pdf.
2. Державна цільова соціальна програма «Молодь України» на 2016 – 2020 роки [Електронний ресурс] / Постанова Кабінету Міністру України від 18.02.2016 № 148 – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.
3. «Про внесення змін до міської програми «Молодь Харкова» на 2012-2017 роки»; Рішення Харківської міської рада Харківської області № 359/16 від 14.09.16 <http://kharkiv.rocks/reestr/652517>.
4. Фесенко Т. Г. Управління архітектурою проектних дій державної програми (на прикладі цільової програми «Молодь України») / Т. Г. Фесенко, Г. Г. Фесенко // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2016. – № 1(57). – С. 96 – 106. – Режим доступу: <http://www.pmdp.org.ua/index.php/ru/2016/1-57-2016?id=1440>.
5. Гребенець К. М. Підтримка молодіжного підприємництва: пошук інструментів гендернозбалансованого управління міськими програмами (на прикладі м. Харкова) / К. М. Гребінець, Н. В. Бібік // Гендерна політика очима української молоді: матер. підсумк. конф. X Регіонального конкурсу молодих вчених, Харків, 30 листопада 2016 р. / [за заг. ред.: Н. В. Бібік, Г. Г. Фесенко]. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016.- С. 289-296.
6. Фесенко Т. Г. Гендерний індекс освіти як контекст інноваційних проектів в Україні / Фесенко Т. Г., Шахов А. В., Фесенко Г. Г. // Соціальні трансформації: сім'я, шлюб, середній клас та інноваційний менеджмент у країнах Нового Шовкового Шляху: тези доповідей II міжн. наук. конф. / відп. за вип. С. М. Головацька. – Одеса: ОНМУ, 2017. – С. 15-19.

7. Фесенко Т. Г. Ціннісно-орієнтоване управління вартістю програми в контексті гендерного підходу / Т. Г. Фесенко // Управління проектами та розвиток виробництва. – 2016. – № 4(60). – С. 30–46.

8. Фесенко Т. Г. Контент-аналіз управління проектами гендерного бюджетування / Т. Г. Фесенко, Г. Г. Фесенко // Управління розвитком складних систем. – 2017. – № 30. – С. 84-91.

МЕХАНІЗМИ РЕПРОДУКУВАННЯ ГЕНДЕРНИХ СТЕРЕОТИПІВ У ТРАДИЦІЙНИХ СИСТЕМАХ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ТА МОЛОДІ: ІСТОРИКО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Клімчук В. А.

Наук. керівн. : д-р пед. наук, проф. **Рассказова О. І.**

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

На сьогодні однією з важливих умов сталого демократичного розвитку сучасного українського суспільства є рух до гендерної рівності, подолання всіх форм гендерної дискримінації, впровадження гендерних підходів у виховання дітей та молоді, викорінення гендерних стереотипів. Зміна традиційних уявлень і стереотипів має включати переосмислення традиційних ролей чоловіка та жінки. Зокрема гендерний аспект відображено в Законах України «Про освіту», «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні» тощо.

Водночас, не можна ігнорувати вплив стійких гендерних стереотипів на масову свідомість, що відтворюють історично сформований нерівноправний розподіл соціальних ролей чоловіків та жінок. У суспільній свідомості гендерні стереотипи функціонують у вигляді стандартизованих уявлень про моделі поведінки й риси характеру, що відповідають поняттям «чоловіче» і «жіноче». Поряд з необхідністю законодавчого забезпечення рівних прав жінок та чоловіків не менш важливим є усвідомлення цієї проблеми якнайширшими колами населення.